

Instrukcja do ćwiczenia laboratoryjnego nr 8

Temat: Badanie właściwości przełączających tranzystorów bipolarnych

Cel ćwiczenia. *Celem ćwiczenia jest zbadanie właściwości przełączających tranzystorów bipolarnych, zapoznanie się z metodą pomiarową oraz obserwacja wpływu różnych elementów układu pomiarowego na pracę tranzystora.*

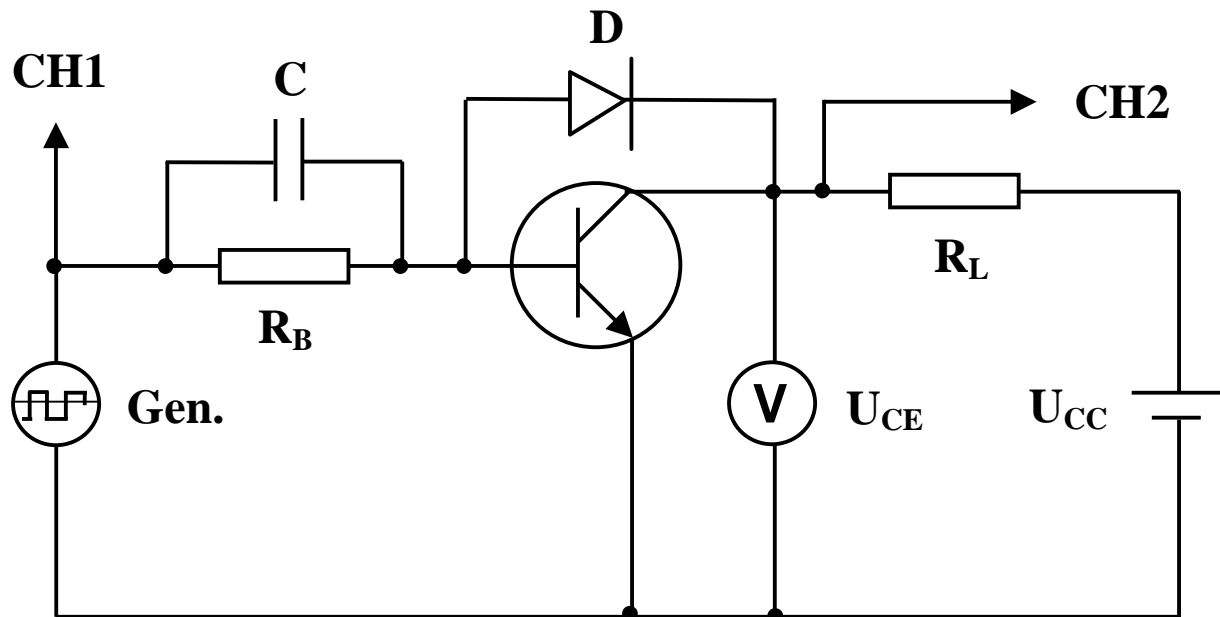
I. Wymagane wiadomości.

1. Rodziny charakterystyk statycznych tranzystora w różnych układach włączenia.
2. Podział pola charakterystyk wyjściowych na zakresy. Prosta obciążenia.
3. Znajomość zjawisk fizycznych występujących w strukturze tranzystora w zależności od położenia punktu pracy.
4. Procesy przejściowe zachodzące w tranzystorze przy pracy z dużym sygnałem.
5. Definicje czasów przełączania i ich interpretacja fizyczna.
6. Metody pomiaru czasów przełączania.

II. Wykonanie ćwiczenia.

1. Opis układu pomiarowego.

Układ pomiarowy, którego schemat przedstawiono na rys. 1, składa się z przystawki pomiarowej, dołączanego z zewnątrz generatora impulsów prostokątnych, źródła zasilania napięcia stałego U_{CC} , woltomierza i oscyloskopu dwukanałowego. W przystawce pomiarowej znajdują się rezystory R_B (o wartościach: 1; 2; 4,7; 10; 22 i 47 k Ω) oraz rezystory obciążenia R_L (o wartościach 0,24; 0,47; 0,51; 0,75; 1 i 1,2 k Ω). Do przystawki może być dołączana z zewnątrz dioda D (do obwodu baza - kolektor) oraz pojemność C (równoległe do rezystancji R_B).

Rys. 1. Schemat układu do badania właściwości przełączających tranzystora bipolarnego.

2. Pomiary czasów przełączania.

W ćwiczeniu badane jest przełączanie tranzystora oraz wyznaczone są czasy przełączania różnych typów tranzystorów:

- czas włączania t_{ON} (przejście tranzystora ze stanu odcięcia do nasycenia)
- czas wyłączenia t_{OFF} (przejście tranzystora ze stanu nasycenia do odcięcia)

Czasy te składają się z :

- $t_{ON} = t_d + t_r$ gdzie:
  - t_d - czas opóźnienia
  - t_r - czas narastania
- $t_{OFF} = t_s + t_f$ gdzie:
  - t_s - czas magazynowania
  - t_f - czas opadania

Pomiary wykonywane są metodą bezpośrednią za pomocą oscyloskopu dwukanałowego. Tranzystor pracuje w układzie OE i przełączany jest sygnałem prostokątnym z generatora.

2.1. Przygotowanie układu do pomiarów.

1. Ustawić wartości rezystorów R_B i R_L według wskazówek prowadzącego i umieścić badany tranzystor w podstawie.
2. Dołączyć do przystawki zasilanie obwodu kolektora $U_{CC} = +5\text{ V}$.
3. Dołączyć kanał 1 oscyloskopu **CH1**, przy pomocy którego będzie przedstawiany przebieg napięcia generatora $u_G(t)$.
4. Dołączyć kanał 2 oscyloskopu **CH2** służący do zobrazowania przebiegu $i_C(t)$.
5. Dołączyć generator i ustawić sygnał prostokątny z generatora o następujących parametrach:
  - amplituda napięcia z generatora 4 V [$+1\text{ V}$ (dla przewodzenia); -3 V dla kierunku zaporowego)],
  - częstotliwości $f = 50\text{ kHz}$,
  - czas trwania impulsu prostokątnego $t_i = 10\text{ }\mu\text{s}$.
6. Doprowadzić do poprawnego zobrazowania tych przebiegów na ekranie.

2.2. Pomiar zależności czasów t_{ON} i t_{OFF} od wartości rezystancji R_B .

Dla ustalonej wartości rezystancji obciążenia R_L odczytywać z przebiegu $i_C = f(t)$ czasy t_d , t_r oraz t_s , t_f przy kolejnych wartościach rezystancji R_B , zmieniających pokrętką **Regulacja R_B** . Wyniki zanotować w Sprawozdaniu nr 4, w tabeli 3. Dla wybranej wartości R_B przerysować oscylogram.

2.3. Pomiar zależności czasów t_{ON} i t_{OFF} od wartości rezystancji obciążenia R_L .

Dla ustalonej wartości rezystancji obciążenia R_B odczytywać z przebiegu $i_C = f(t)$ czasy t_d , t_r oraz t_s , t_f przy kolejnych wartościach rezystancji R_L , zmieniających pokrętką **Regulacja R_L** . Wyniki zanotować w Sprawozdaniu nr 4, w tabeli 4.

2.4. Pomiar zależności czasów t_{ON} i t_{OFF} od wartości napięcia U_{CE} .

Ustawić wartości rezystorów R_B i R_L według wskazówek prowadzącego. Napięcie U_{CE} zmieniać co jeden wolt, w granicach od 5 V do 10 V , poprzez zmianę napięcia na zasilaczu U_{CC} . UWAGA: Przy każdorazowym pomiarze napięcia U_{CE} odłączać generator ! Wyniki zanotować w Sprawozdaniu nr 4, w tabeli 5. Dla wybranej wartości U_{CE} przerysować oscylogram.

2.5. Obserwacja wpływu pojemności C dołączonej do rezystancji R_B .

Ustawić warunki pracy tranzystora jak w punkcie 2.1. Umieścić kondensator C w podstawie. Przerysować oscylogramy dla układu z pojemnością i bez pojemności.

2.6. Obserwacja wpływu diody D dołączonej w obwodzie baza - kolektor.

Ustawić warunki pracy tranzystora jak w punkcie 2.1. Umieścić diodę D w podstawie zwracając uwagę na kierunek jej włączenia (polaryzacja). Przerysować oscylogramy dla diody krzemowej i germanowej.

III. Opracowanie wyników.

1. Wykreślić zależności t_{ON} i t_{OFF} w funkcji rezystancji R_B w obwodzie bazy.
2. Wykreślić zależności t_{ON} i t_{OFF} w funkcji obciążenia R_L .
3. Wykreślić zależności t_{ON} i t_{OFF} w funkcji napięcia U_{CE} .
4. Wyjaśnić wpływ elementów R_B , R_L , U_{CE} , C , D na czasy przełączania tranzystora.

Sporządzone wykresy, oscylogramy, wyniki pomiarów i wnioski umieścić w sprawozdaniu.